

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN- EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI BÖLÜMÜ**

**2001-2002 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI
MEZUNİYET ÇALIŞMASI**

**KONU:TEHLİKELİ OYUNLAR
(ROMAN TAHLİLİ)
YAZAR:OĞUZ ATAY**

**DANIŞMAN HOCA ADI- SOYADI
DOÇ.DR. BÜLENT YORULMAZ
(FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ DEKANI)
(TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI BÖLÜM
BAŞKANI)**

**ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI
AHMET SAVAŞ
SINIF-NUMARA
4-A 980412**

LEFKOŞA-2002

İÇİNDEKİLER

Oğuz ATAY ve yapıtları.....	
2.çok boyutlu bir kişilik.....	
3.kültür ikilemi.....	
4.atektonik roman yapısı ve aydının iç dünya yolculuğu.....	
Tehlikeli Oyunlar.....	
a)İronik anlatısı:.....	

II.Romanın Bütün Olarak Özeti.....	
I.Bölüm.....	
1.Gecekondu.....	
2.Dul kadın.....	
3.Albay Hüsamettin Bey.....	
4.Ülkemiz.....	
5.Meyhane.....	
6.Bilge.....	

II.Bölüm.....	
7.Sevgi Vesaire.....	
8.Selim Bey.....	
9Mum Işığı.....	
10.Mücevherler.....	

III.Bölüm.....	
11.Yalnızlığın Oyuncakları.....	
12.Şimdi Seni Yakaladım.....	
13.Korku.....	
14.Büyük Oyun	

- 15.En Büyük Hazinemiz Aklımızdır.....
16.Son Yemek.....
17.Düşüş.....
18.Albay Girer.....

- III.ŞAHISLAR.....**
Hikmet Benol.....
Albay Hüsamettin Bey.....
Nurhayat Hanım.....
Bilge.....
Sevgi Vesaire.....
Selim Bey.....
Nursel Hanım
Naciye Hanım.....

ÖNSÖZ

Oğuz ATAY'ın tüm yapıtları, insanın kendisiyle ve yerleşik düzenle ilişkisini ele alır. Bireyin toplum içindeki konumu, çağdaş Batı edebiyatında ana sorunsalını oluşturmaktadır. Birçok Batı yazarı gibi Atay'da ,bu konuyu birey toplum karşıtlığı içinde verir. Yapıtlarında bireyin bilincinin ve bilinç altının katmanları çarpıcı bir biçimde sergilenir. Birey, toplumsal çıkmaza çözüm bulmaya çalışmadan önce , varoluşsal bir doğrultuda kendini sorgular;gerçek kimliğiyle özdeşleşmeye çalışır. Çünkü Atay, kendini bulmadan toplumsal sorunlara çözüm bulmaya çalışanların, öznel çıkarların batağında kaybolacakları inancındadır.

Yaptığım araştırma,son derece geniş bir kültür birikimine sahip olan ve biçim açısından Türk edebiyatına büyük yenilikler getiren yazarın yalnızca bir yönünü irdelemekte ; onun bireylerinin kimlik bulma sürecini ve bu süreç içinde kaşıt- figür konumundaki toplumla ilişkilerini ele almakta.

Çalışmanın başlığındaki “aydın”sözcüğü ise,Atay'ın ana figürlerinin en önemli özelliğini vurguluyor.Onlar,sıradan bir küçük burjuva değildir.Aydınca bir yaşam sürer,düşünür ve eleştirirler;işin özüne inmeye çalışırlar;yüzeyde çırpınmazlar.Yaşam görüşleri ,toplumda egemen değerler –veya değersizlikler –dizgesinin dışında biçimlenmiştir. Her şeyden önce birer “aydın”dır onlar. İşte Oğuz ATAY , “Tehlikeli oyunlar”adlı romanında aydın insanın düşünsel buhranlarını anlatmıştır.

Bu eseri incelemem için ilk verildiğinde,itiraz edip başka bir eser alma teşebbüsünde bulunmuştum.Ancak “Tehlikeli oyunlar” adlı eseri okuduktan sonra daha önce neden bu kitabı okumadım,diye hayıflandım. Türk edebiyatına yeni bir tarz ,yeni bir soluk getiren Oğuz Atay hakkında fazla araştırmaların yapılmamış olması bana göre :Türk toplumu için büyük bir kayıptır. Bu çalışmamda yazılım ile ilgili büyük katkılar sağlayan değerli arkadaşım Volkan Keleş 'e teşekkürlerimi bildirmeyi bir vazife bilirim.

Mezuniyet çalışmasının hazırlanma aşamasında bana yol gösterme hususunda büyük emeği geçen değerli Hocam DOÇENT.DR.BÜLENT YORULMAZ'a teşekkürü borç bilirim.

AHMET SAVAŞ
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

OĞUZ ATAY VE YAPITLARI

Oğuz ATAY 12 ekim 1934 de İnebolu'da doğdu.Hukukçu olan babası Cemil ATAY ağır ceza reisliğinde bulunmuş,bir süre de CHP milletvekilliği yapmıştır. ATAY kişiliğindeki akıl-duygu kutupluluğunu,annesinden duygu,babasından da akıl yönün aldığı biçiminde açıklar günlüğünde :Hürriyet mefhumunu ve bütün sanat davranışlarını bildiğim halde aklımı senden aldım. Bazı duygularımı da sen kızacaksın ama,annemden tevarüs ettim.(1)

ATAY,1939 yılında ailesiyle birlikte Ankara'ya geldi.1951 yılında Ankara Maarif Kolejini,1957İ.T.Ü.İnşaat fakültesini bitirdi.Daha sonra 1960'da İstanbul Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisinin İnşaat Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı ;topografya ve yol inşaatı derslerini okuttu.1975 yılında da doçentliği onaylandı.Çeşitli bilimsel çalışmaları arasında Topografya adlı birde uzmanlık kitabı bulunmaktadır.

13 Aralık1977'de yakalandığı hastalıktan kurtulamayarak İstanbul da ölen Oğuz ATAY,ilk romanı "Tutunamayanlar" ile TRT Roman ödülünü almıştır. Bu romanı ödül kazanmasına rağmen biçimsel özellikleri nedeniyle,ticari açıdan kuşku uyandırmış ve hemen yayımlanmamıştır.Cevat Çapan,bu konuda şöyle diyor:"Uzun bir süre yayıncıarama dönemi başladı Yayıncılar kitabı okuyunca zaten çoğu sonuna kadar okumuyordu-basmaktan vaz geçiyordu.Bu vazgeçişte kalın olması,maliyetni kurtaramama tehlikesi gibi gerçekçi kaygılar rol oynamıştı."(2)Çapanın "Böyle bir kitap karşısında hayranlık dolu yazılar çıkması beklenirdi. " (3) Demesine karşın, roman iki yıl kadar olumlu ya da olumsuz bir tepki almadan bekledi ve 1970 yılında basılabildi. Yazarın 2. romanı "Tehlikeli Oyunlar" ise 1973 yılında yayımlanmıştır.

ATAY, düz yazının diğer bir dalında, öykücülükte de ürün vermiş, öykülerini, "Korkuyu Beklerken" başlığı altında toplamıştır. Alışılmışın dışındaki biçim denemelerini tiyatro alanında da sürdüren yazarın, "Oyunlarla Yaşayanlar" tek tiyatro yapıtıdır.

Yazarın 1975 yılında basılan "Bir Bilim Adamının Romanı" adlı yapıtı ise biyografik romandır. Batı edebiyatında gerçekten yaşamış olan bir kişinin yaşamını konu alan romana "biyografik roman" denir. Bu türün Türk edebiyatındaki ilk örneği olan "Bir Bilim Adamının Romanı" yazarın İTÜ'den hocası olan Prof. Mustafa İNAN'ın yaşamını konu alır.

Henüz yayımlanmış olan "Eylembilim" isimli uzun anlatı ve yazarın 1983 yılında bulunmuş olan günlüğü onun son yapıtıdır.

Kısa süren yaşamında Türk edebiyatına iz bırakıcı nitelikte öncü yapıtlar kazandıran yazar, ölmeden önce "Türkiye'nin Ruhu" adını verdiği bir roman üçlemesi ile ilgili olarak çalışmalar yapmaktaydı. Bu dizide, Türk toplumunun kolektif bilinç

altını tarihsel bir evrim süreci içinde yansıtmayı, birey-devlet, birey-toplum ilişkilerini konu edinmeyi amaçlıyordu.

Oğuz ATAY yapıtlarının yankı uyandırmamasının kendisini çok üzdüğünü günlüğünde de vurgular. Uzun süre aydın çevrelerin ilgisiz kalışını Aykut TANKUTER şöyle açıklıyor: “ATAY’ın romanını tartışmak, yaşadığımız ortamı, ilişkilerimizi daha başka bir boyuta ve daha farklı kelimelerle tartışmayı da beraberinde getireceğinden, gözardı edildi yapıtları.” (4)

2.Çok boyutlu bir kişilik

Oğuz ATAY, herşeyden önce bir teknokrattı; inşaat mühendisliği alanında araştırmalar yapan bir bilim adamıydı. Meslektaşı Prof. Dr. Altay GÜNDÜZ’ün dediği gibi ATAY, ülkemizde hikayeleri ve romanlarıyla tanındı. Tıpkı büyük matematikçi ve astronom Ömer HAYYAM’ın rûbailerıyla tanındığı gibi oldu bu. (5) Yapıtlarında bilimsel bir titizlikle gerçekleştirdiği kurgu düzeni, kendisini ve figürlerini sürekli bir iç hesaplama ortamına iten eleştirel düşünce yapısı, ATAY’ın kişiliğindeki bilim adamı boyutunun bir göstergesidir. Ayrıca romanlarında eleştirel uzaklık sağlamak amacıyla kullandığı teknik üslup, yazarın kişiliğinin teknik adam yönünün yapıtlarına kattığı bir zenginlik olarak nitelendirilebilir. Teknik dil ”cosinüs kubanları ” ”hayatın koordinatları” (6) arasında sıkışıp kalmış bireyler, teknokrat romanı parodisindeki ”momentin mahfettiği mühendis ” (7) örneklerinde de görüldüğü gibi ironik anlatım ögesi olarak kullanmıştır.

Toplumsal hizmet gönüllüsü ATAY, 50 li yıllarda sosyalist eğilimli bir düşünce yapısı içinde görülür. 27 Mayıs sonrası dönemde de temel inançlarından ödün vermeyen bir aydın olarak sonradan çeşitli nedenlerden ötürü yayımlanamayan ”Olaylar” dergisinin hazırlık çalışmaları içinde aktif bir rol oynar.

Oğuz ATAY’ın kişiliğinin diğer bir boyutu da son derece duyarlı sanatçı kimliğidir. Bu, ”Tutunamayanlar”ın ”gerçekten rahatsız olan” (8), ”bütün güzellileri hayal gücünde bulan” (9) Selim’in iç yaşantısına yakın bir öznel dünyadır. ATAY’ın inanılmaz zenginlikteki düş gücü Eflatun’dan Kant’a, Hegel’e, Kierkgaard’a, Spengler’e; Aristophanes’ten, Shakespire’e Puşkin’e Gogol’e Dostoyevski’ye, Gonçarov’a, Gide’e, Kafkaya uzanan çok bir geniş bir kültür potası içinde biçimlenmekteydi. ATAY, bu son derece derin çok yönlü tinsel boyutunu özellikle romanlarında çarpıcı biçimde sergiler. Böylesine duyarlı bir kişiliğin dış dünya gerçeklerinden olumsuz yönde etkilenmesi kaçınılmazdı. Enis BATUR, onun bu yönünü şöyle vurguluyor; ”Korkuyu beklerken tehlikeli oyunlara bile tutunamayan, gene de o oyunlarla yaşayan, geleceği alınmış beyaz bir mantolu adam. Dipten sarsılmış, kırgın, hatta umutsuz biri.”(10)

Oğuz ATAY’ın kişiliğinde böylesine uç noktalara ulaşmış bir kutupluluk dikkati çekmektedir: bir yanda, dünya ile barışıklığın göstegesı sayılabilek tenik dalda başarılı bir kariyer diğer yanda ise son derece duyarlı bir ruh dünyasının sergilendiği estetik değeri tartışılmaz yapıtlar ortaya koyan sanat boyutu.

3. Kültür İkilemi

Yazar Oğuz ATAY, bu çok boyutlu kişilini yapıtlarının dialektik yapısına da, yansıtmıştır. Özellikle, "Tehlikeli Oyunlar"da bu kutupluluk yapının özünü ve kurgusunun temel ögesini oluşturmaktadır.

Kutupluluk, sanatçının bir kişilik özelliği olduğu gibi, aynı zamanda onun içinde yetişip etkilendiği yerel kültürel ortamında göstergesidir. Türk toplumu, Tanzimat'tan bu yana bir batılaşma sürecinin içine girmiştir. Batıdan alınmış kültürel değerler uzun süre  z mlenmeksizin doğudan gelen kültür öğelerinin yanında varlığı sürdürmüş; bazan da iki kültürel ortamın değerlerinin keşişmesi sosyo-kültürel garipliklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur bu kültür  atışması kişinin benliğinde olduğu kadar, ülkenin insanları arasında kutuplaşmaya yol aşmıştır. Yakup KADR  "Yaban" da bu uçurumu şöyle vurgular: "Okumuş bir İstanbul çocuğu ile bir Anadolu köylüsü arası arasındaki fark, bir Londra'lı İngiliz ile Pencap'lı Hintli arasındaki farktan büyüktür."(11)Türkiye'nin yapısındaki bu Doğu-Batı kültür ikilemi, ATAY'ın çok boyutlu biçim dokusuna bir boyut daha eklemiştir. Özellikle romanlarındaki geniş kültür yelpazesi göz önüne alındığında ,kültür ikileminin yazarın yapıtlarının motif ve biçim dokusuna büyük etkisi olduğu görülür.

4- Atektionik Roman Yapısı ve Aydının İ  Dünya Yolculuğu

Oğuz ATAY, Doğudan Batıya uzanan son derece zengin kültür birikimini Zekasını ,duyarlı i  dünyasını ve teknokrat boyutunu romanlarının dokusuna usta bir biçimde işlemiştir. Böylesine çok katmanlı ve alışılmış ölçüleri aşan bir i  dünyaya sahip olan yazarın ,çok boyutlu gerçekliğini geleneksel biçim özellikleri içinde yansıtması ,yazarın amacını gerçekleştirebilir miydi?Oğuz Atayın  ağdaş roman tekniğinin James Joyce ve Marcel Proust gibi öncüleriyle olan yakınlığı bu noktada ortaya çıkar.Yirminci yüzyıl aydınının çok katmanlı,karmaşık i  dünyası ve ruhsal gelişimi ,geleneksel oluşum romanının (12) olay örgüsü arasında sıkışıp kalmış olan   basamaklı yapısı içinde anlatmak biçimsel zorlukları da beraberinde getirecekti ATAY'ın romanlarında estetik boyutu ikinci plana iten konuya yönelik "sonra ne oldu" veya "acaba sonu nasıl bitecek" sorularına olanak tanımayan bir i  dünya yolculuğu anlatılır. Bilincin ve belleğin değişik katmanlarında yapılmış bir yolculuktur bu. Yazarın ilk iki romanı "Tutunamayanlar" ve "Tehlikeli Oyunlar" bu bağlamda soyut düzeyde işlenmiş  ağdaş pitoresk romanlardır. (13)

Yazarın yukarıda adı geçen iki yapıtı Türk romanında  nc  bir yere sahiptir. "tutunamayanlar" ın en önemli biçim özelliği romanın "atektionik" yapısıdır. Nesir, nazım ve tiyatronun çeşitli türlerinde karşılaşabileceğimiz "atektionik" biçim, açık ya da

esnek doku olarak da adlandırılan ve sonuca doğru tutarlı bir konu-olay ilerlemesi yerine; olay örgüsünün dışına çıkan, bağımsız konu birimlerine özen gösteren bir yapıya sahiptir. (14) Oğuz ATAY, özellikle "Tutunamayanlar"da Türk aydının bünyesinde ilginç bir bileşime ulaşan Doğu-Batı kültür kargaşasını, aydının toplum değerleriyle çatışan iç dünyasını ve kolektif bilinç altını çeşitli biçim düzeyleri ve anlatım öğelerine dayanarak çok boyutlu bir dille vermiştir. Karşıtlıkların kullanıldığı kontrapuntik ilkeye (15) göre yazılan bu roman, biçin açısından olduğu kadar, roman dokusundaki felsefe boyutu ve içerdiği aydın-eleştirel tutum nedeniyle de Alman edebiyatındaki "erken romantiklerin" özellikle şehre gelen Schlegel'in roman teorisinin devamı sayılan polihistorik roman (16) geleneğiyle de paralellik göstermektedir (17).

Mektup, oyun, Sokrat tarzı diyaloglar, düşler, bilimsel notlar, şarkılar, eski tangolar, ansiklopedik açıklamalar, kutsal kitap dili ile yazılmış bölümler, şiir, şiir açıklamaları, günlü ve biyografi, "Tutunamayanların" anlatım biçimleri arasında yer alırken "Tehlikeli Oyunlar"ın dokusu içinde ise, alaturka şarkılar, ilkokul manzumeleri ve duygusal aşk romanı parodileri görülür.

Oğuz ATAY, türk aydının iş dünyasını böylesine karışık bir yapı içinde, ironik-parodik bir anlatım tutumuyla ve bilinç akımı, iç monolog ve montaj teknikleriyle gözler önüne sermiştir. Her ayrıntının titiz bir kurgu çalışması içinde kontrapuntik ilkeye göre bütüne hizmet etmek için yerleştirildiği bu heterojen yapı, "Tutunamayanlar"ı Türk edebiyatında öncü yapmıştır.

ATAY, günlüğünde "Türkiye'nin Ruhu "adını vermeyi düşündüğü roman üçlemesiyle ilgili olarak biçim sorununa değinirken niye çağdaş roman tekniğini kendine yakın bulduğunu şöyle açıklıyor: "Biçim sorunu: İki ihtimal var, ya konular yan yana dizilerek bilinen klasik düzen içerisinde verilir, ya da aslında olaylar ve etkenler iç içe olduğu için çağrışımlar serbest bırakılarak organik ve ruhsal bir gelişim gerçekleştirilebilir, ben ikinci yaklaşımı, gerçeği bu biçimde algıladığım için kendime daha yakın buluyorum." (18)

Oğuz ATAY, Türk romanına biçim alanında yeni bir boyut, yeni bir nefes getirmiştir. Polihistorik roman geleneğini sürdüren tüm yazarlarda olduğu gibi ATAY'da kültür birikimine en az yaratıcı boyut kadar önem verir. Türk romanlarının sorunlarından söz ederken şöyle der: "Halka büyük doğrular adına yalan söylemekten kurtulamamaktır sorunlardan biri. Kültürsüzlüktür. Duyarsızlıktır (...) Yüzeyde çırpınmanın verdiği edebiyat heyecanı sayılmasıdır... belki Kemal TAHİR'in dediği gibi-günde 24 saat romancı olmanın gereğini duyanlar ya da duyacak olanlar vardır(...) Bu Kemal TAHİR'in dediği gibi kültür işidir küçük kafa ve beden yaşantılarıyla büyük fırtınalar koparılamayacağını sezmektir. Romanın bir ömür tüketmek işi olduğunu kavramaktır. (19)Romancının kendi kendisinin felsefeci si ,sosyoloğu ,psikoloğu olması gerektiğini savunan yazar ".Halit Ziya'nınTanpınar'ın (Hatta Peyami Safa 'nın roman diye bir gerçeği ,bir çok gürültücünden da çok hissettiğini ,Kemal Tahir'in çok başka yoldan aynı gerçeği yaşattığını (....)"(20)söyler günlüğünde.

Çağdaş roman,eğer bireyin iç yaşantısını yansıtan serüven,yolculuğu ise, o zaman yansıtılan iç dünyanın derin ve kapsamlı olması romanı değerli kılan öğelerin

başında gelirdi. Atay'ın romanları son derece titiz bir biçim ve kurgu çalışmasının olduğu kadar, aynı ölçüde zengin bir kültür birikiminin de ürünüdür.

I TEHLİKELİ OYUNLAR

Oğuz ATAY ismi ilk romanı Tutunamayanlar ile birlikte anılır. Oysa ikinci romanı "Tehlikeli Oyunlar" hem biçim hem de ele aldığı temalar açısından "Tutunamayanlar"dan hiç de aşağı değildir. Üstelik ,ilkinin bir çok okuyucuya dağınık gelen olay örgüsü yerine ,ikincisinde daha derli toplu bir anlatımı seçmişti yazar, ama bir tür okuyucu için 80 li yıllarda neredeyse külte dönüşen "Tutunamayanlar " ın yanında sönük kalmaktan kurtulamadı "Tehlikeli Oyunlar". Yaşamı ve küçük burjuva aydını alaya almaktan hoşlanan ATAY ,kitaplarının dönemsel ve eşitsiz ünlenişini görseydi herhalde çok eğlenirdi.

İronik anlatısı;

Oğuz Atay bütün romanlarında buruk bir tebessümde ifadesini bulan umutsuzluğunu! Tebessüm ve umutsuzluğu yanyana getirmek ise ironik anlatımın başarısıydı. Hayatın karşısında çaresizlik içinde koşuşturup duran, bir türlü kimlik edinemeyen küçük burjuva aydının trajedisini ,bilinç akışı tekniği ile öyküleyerek,algı ,gerçek ve duygu arasında sürekli gelgitler kuran yazar en ciddi anların zihindeki komik karşılıklarını / simgelerini yakalamada olağüstü başarılıdır.

Bütün kahramanları gibi "Tehlikeli Oyunlar"daki Hikmet Benol da kendine önemli misyonlar yüklemiş ,ancak bir süre sonra hiçliğin farkına varmıştır. Kendini toplayıp dönüşünü muhteşem kılmak amacıyla bir gecekondu mahallesine yerleşir. Bir oyun yazacaktır. Ona göre:"ülkemiz büyük bir oyun yeridir" zaten Ancak oynamak istediği oyunları zaten oynamıştır o geçmişi tekrar etmek mümkün değildir. Bir türlü yazamaz ,erteler ,hayallerini anlatır durur. Kaçınılmaz son intihardır.

Böyle bir öyküyü klasik gerçekçi tarzda işleyerek acı yüklü bir metin yaratmak mümkün. Oysa Atay'ın niyeti bu değil. O,aslında bir insan ölümünü değil,üçüncü dünya ülkesi aydının çaresizliğini yakalamaya çalışıyor . Kitap bütünüyle simgelerle kaplı. Daha ilk başta,Hikmet Benol ismiyle ,hem keramet sahipliği hem de bireyleşme arayışı temsil edilmiş. Kendisi gibi bir kenara çekilmiş emekli albay Hüsamettin Bey ile olan dostluğu ve iletişimsizliği de ,70'li yılların popüler sol politikası olan aydın/ordu ilişkisinin bir parodisi olarak okunabilir.İçinde yaşadığı toplumu çok iyi tahlil ettiği anlaşılan yazar,"Tutunamayanlar"ile TDK ödülünü kazandığında henüz 12 mart darbesi yapılmamış ve onun anlattığı küçük burjuva aydın tipolojisi siyasal ve toplumsal anlamda öne çıkmamıştı.

“Tehlikeli Oyunlar” darbenin ardından kaleme alınmıştır, ve kabuğuna çekilmiş küçük burjuva aydının çaresizliği daha belirgindir.Yazar bu tipolojinin kimlik sorununa gecekondulu halkı ile bütünleşmenin bir çözüm getirmeyeceğinin farkındadır. “Bütün gecekondulu halkının daracık sokaklarda birikeceğini sandım benim görmek için ”diyen Hikmet Benol ,düş kırıklığını “değil bütün gecekondulu halkının,değil bu ev halkının,sizin ,bir tek insanın ve bana bu kadar yakın oturan bir dostun bile ilgisini çekmeyi başaramadım ” sözleriyle ifade ederken ,bir anlamda ,küçük burjuva aydının yoksul kesime erken bir vedasını da dile getirmiştir.

II.Romanın Bütün Olarak Özeti

I. BÖLÜM

1. GECEKONDULU

Romanın baş kahramanı olan Hikmet BENOL odasında yatağına uzanmış uyumaya çalışmaktadır.Yan odada bulunan Asuman ile Naciye Hanımın konuşmalarını işitmektedir.Hikmet onların konuşmalarından rahatsız olur.Onların konuşmalarını işitmemek için kendi kendisiyle bağırarak konuşur.Naciye Hanım hayatından memnun değildir. Evinde kalan Hikmet ile babasının evini otele çevirdiklerini söyler. Daha önce Hikmet, Kırkor’un meyhanesinde yemek yiyordu. Naciye Hanım ona evinde yemek yemeye kalmasını söyler. Naciye Hanımın tek yaptığı akşamdan kalma yemeği ısıtmaktır.

Hikmet, Asuman’ ın babası hakkındaki konuşmalarını duyar ve onu yadırgar. Onun içiyle dışının birbirine uymadığını düşünür. Bu yaşantıdan ne Hikmet ne Asuman ne de Naciye Hanım memnundur. Herkes bu fakir yaşantıdan bıkmıştır. Hikmet, kimseye görünmeden evden çıkıp gitmenin hayalini kurar. Issız bir köşede öldüğünü, etrafında toplanan insanların onun hakkında konuştuğunu varsayar. Kim olduğunu öğrendiklerinde Naciye Hanım ile Asuman’ ın başlarının belaya uğrayacağını düşünür. Aslında Hikmet, insanların iki yüzlülüğünden kaçmak istemektedir. Bu yüzden, hayatla oyun oynuyormuş gibi davranır. Etrafında cereyan eden olaylara kayıtsız kalmak için hayalinde canlandırdığı insanlarla konuşmaktadır. Böylece kendisiyle alay eden insanlardan kurtulacağını sanmaktadır.

Hikmet BENOL, atom bombasının tepemizde patladığı bir günde çıkacak karışıklıktan istifade ederek bütün sevmediği insanları öldüreceği söyler. Ayrıca başka insanlardan da hesap soracağını iddia eder. Biraz sonra yan odada konuşan Naciye Hanımın sesini işitir. Onu oğlan diye hitap edilmesine karşı çıkar. Ve onlar susturmak için bağırarak konuşur. Ancak sesini duyuramaz. Elini saçının arasına daldırdığında bir ıslaklık hisseder. Saçının arasında sümüklü böcek vardır.Bu durum karşısında nerede yaşadığını anlar.Bodrum katında rutubetli bir evde yaşamaktadır.Başına gelen bu olayın sebebini düşünür.Kendisinin suçlu olduğunu düşünür.Hikmet uzun zamandır yıkanmadığını söyler. Hikmet şu ana kadar kendi kendisiyle konuşma halindedir.Naciye Hanım; Asuman’ a baban olacak sarhoş da kim bilir nerede

sızmıştır? demesiyle Kamil Bey görünür. Kamil Bey; küçük yüzlü esmer; karanlık dudaklara ve egzamalı ellere sahip biri olarak tasvir edilir.

Hikmet' ten bir şişe şarap almasını ister. Hikmet bu vaziyetten öğrendiğini, artık bu fakir hayata daha fazla dayanamayacağını söyler. Anne ve kızın başkalarının yanında babasını çekiştirmeleri, Hikmet' i üzer. Naciye Hanım, oğlu yüzünden sarhoş olan bu adama katlandığını söyler. Kızı Asuman artık bu hayata daha fazla katlanamayacağını, sokaklara fırlayıp kendisini Nezahat gibi kendisini satacağını söyler. Annesi bu sözünü yadırgar. Asuman, Nezahat' ın orospuluğu ortaya çıktı diye sevinir. Bu vaziyet bize kahramanın içten pazarlıklı biri olduğunu gösterir. Hikmet de evden ayrılıp bir otele yerleşeceğini söyler. Babasının içinde bulunduğu durumun tek müsebbibinin çevresinde bulunan insanlar olduğunu düşünür. Hikmet, bu sahtekar ve iki yüzlü insanlardan nefret etmekte ve onlardan kurtulmak istemektedir.

Hikmet gecekondudaki evden kurtulmuş, Hüsametdin Bey adında birinin yanında kalmaktadır, gördüğü rüyanın etkisinden yavaş yavaş sıyrılır. Üç katlı ahşap bir konakta kalmaktadır. Artık kendi evine yeni eşyalar alacağını söyler. Daha önce yaşadığı hayatın nerede geçtiğinden emin olamamakta, ayrıca bildiği isimleri birbirine karıştırır. Kendisine kötü günler yaşatanla öfke duyamamaktadır. Daima kendinde bir suçluluk duygusu hisseder.

Hikmet yeni evini dayayıp döşemenin hayalini kurar. Sürekli gezdiğini, tanrı misafiri olarak kaldığı evlerde kendisine iyi davranıldığını söyler. Belki de kendisine acıdiklarından dolayı iyi davranıldığını düşünür. Bir gün ona bu gezmelere bir son vermesini söylerler. Hikmet ile evlenecek bir kız bulurlar. Onunla evlenir ve kısa bir süre sonra ayrılır. Bu ayrılıktan sonra artık geceleri gezmelere çıkmamakta, evinde oturmaktadır. Hayalini kurduğu altı ila on iki metre arasındaki boya sahip insanların varlığına ihtiyaç var der. Bu insanlar her kattan sorumlu olmalı ve dekorasyonundan dolayı ev sahiplerinden hesap sormalıdır. Hikmet yeni evine taşınırken kimseye haber vermemiş hatta evlenirken bile eski silah arkadaşlarına bu evlilikten söz etmemiştir. haber vermemesinin sebebi ise arkadaşlarının kendisiyle alay etmesinden korkmasıdır. Bir akşam arkadaşı Nazmi'nin evinde içki içmektedirler. Onlara evlendiğini söyler kızın ismi Sevgi'dir. Herkes bu isim hakkında yorumlar yapar.

Hikmet karısıyla yeni bir eve taşınır. Evlerindeki eşyalar azdır. düğün gününde akrabalarıyla eğlenir ama o kadar insanın içinde kendini yalnız hisseder. Hikmet bu anlattıklarını yatağına uzanmış ve uyumakta üzereyken söyler. En sonunda Hüsametdin albayla tanıştığı evde olduğunu ve uyumak üzere olduğunu anlar. Kendi kendisiyle konuşarak uykuya dalar.

2.DUL KADIN

Bu bölümde Hikmet yeni taşındığı evin alt katında oturan dul kadının oğlu Salim' i göndererek Hikmet beyle görüşeceğini söylemesiyle başlar. Salim bu görevi yerine getirmek için büyük gürültüler çıkararak üst kata çıkmıştır. Hikmet çocukların kasıtlı olarak böyle davrandıklarını düşünür. Çocuk konuşurken sürekli gülmektedir. Ancak Hikmet bu durumdan rahatsız olur. En sonunda çocuk gülmeyi keser. Askerdeki

ağabeyi için annesinin mektup yazdıracağını söyler. Salim' e yazmayı bilmiyor musun? Diye sorar. Çocuk (öfkeyle) yazamıyorum işte diyerek kaçır. Kaçarken de Hikmet amca kapisını boyamış diye bağırmaktadır.

Hikmet çocukların insanlardaki zavallılığı sezdiğini düşünür. Kafasında binlerce düşünce oluşur. Etrafında bulunan her şeyle mücadele halindedir. Düşünceleri birden değişerek kendi askerliğini hatırlar. Askerlik düşüncesinden sıyrılıp okulda geçirdiği günleri hatırlar. Merdivende yaklaşan ayak seslerini duymasıyla kendine gelir. Nur Hayat hanım çekinerek oğluna bir mektup yazdıracağını söyler.İçeri girerken ayakkabılarını çıkarır. Ancak hikmet engel olmak ister. Hikmet' in ilk gözüne çarpan kadının üzerinde pek çok elbisenin bulunması ve çamaşır suyu kokmasıdır. Kadın hırkasının cebinden mektubunu çıkarır ve Hikmete okutturur. Mektup da Hidayetin hayvanlara bakma görevine verildiğini, yazısı düzgün olduğu için Cumhuriyet Bayramı'na yetiştirilmek üzere olan bir piyes yazma görevi verilmiştir. Bu piyeste sadece asker ile general arasında geçen konuşmanın bir kısmını yazmıştır. Bu esnada Nur Hayat hanım ağlayınca Hikmet kızar. Çünkü çocuğun üzücü bir şey yazmamasına rağmen kadının ağlaması onu kızdırmıştır. Mektubun son kısmında Hidayet Hikmetten okumadığı kitaplardan yollarsa sevineceğini söyler. Mektup bitince Nurhayat hanım bu kadar lafı da nereden bulup söyler, diye hafifçe gururlanır.

Hikmet, Nurhayat hanıma yazmak istediklerini tasarladın mı? Yoksa ben bildiğim gibi mi yazayım der. Nurhayat hanım: oğluna kendilerinin iyi olduklarını kendisini üzmemesi gerektiğini herkesin selamının olduğunu belirtir. Hikmet, bu arada kendi hayal aleminde kurduğu konuşmalara dalmıştır.Gece kondu da geçirdiği hayatını anımsarken, birden başka bir konuya atlar.Hayalinde Hüsamettin Albayla dertleşmektedir. Albaydan aklına takılan anılarından onu kurtarmasını ister. Kahvede geçen Mütercim Rüstem Bey ile Katibesi arasında geçen konuşmaları anlatır. Rüstem Bey ressamlarla ilgili bir kitabı tercüme etmekte,Katibe de yazmaktadır. Rüstem Bey arada bir kaldıkları son cümleyi tekrar etmesini ister. Katibe bir kez olsun beni denemeden rahat edemez,diye hayıflanır.

Nurhayat Hanımın sesiyle Hikmet kendine gelir.Oğlundan son çektiirdiği resimlerden birisini göndermesini ister. hikmet adeta yanında bulunan kadını unutmuş gibidir. Aklından geçen her şeyi yazmıştır. Nurhayat Hanım ondan yazdıklarını okumasını ister. O,ise yazdıklarının karışık olduğunu yeniden yazacağını söyler. Hikmet' yazdıkları başından geçen ve anımsadığı hikayelerden oluşmaktadır. Yani Hikmet bir türlü yaşanan ana sadık kalamamaktadır. Anlattıklarıyla ve hayatla alay etmektedir.

Nurhayat Hanımın uyarmasıyla Hidayete mektubu yazmaya başlar. Mektup da ailenin durumundan ,hikmetin mahallede ki konumundan bahsedilir. Hikmet ondan iyi oyunlar yazmasını ve oynamasını ister. Kendisinin çeşitli yerlerde oynadığını belirtir.Ona geçirdiği tiyatro deneyimi esnasında yaşanan sıkıntıları,izlediği oyunlardan da bahseder. İnsanın okuduğu şeylerden yararlanması gerektiğini belirtir. Mektubun sonunda bölükte bulunan herkese selam söylemesini söyler. Kardeşlerinin,Bakkal Rıza'nın Çırak Süleyman'ın,Hüsamettin Albay'ın selamlarını belirtir. Hikmet mektubu aceleyle katlar ve zarfa koyar. Nurhayat Hanım dolan sigara tablasını boşaltır. Hikmet yaşanan şeyle ilgili her şeyi ortadan kaldırır. Çünkü böylece yaşantılara yer açılmış olsun,der.

3. ALBAY HÜSAMETTİN BEY

Hüsamettin Bey emekli bir albaydır. Hikmet BENOL'un kaldığı evin üst katında kalmaktadır. Apartmanın giriş kapısına Albay Hüsamettin levhasını asmıştır. Hikmet bu yazıdan dolayı evin askerlik şubesi zannedileceğini söyler ve isminin başına Emekli kelimesinin eklenmesi gerektiğini belirtir. Hüsamettin Bey soyadı kullanmaya taraftar değildir. O asker emeklisi olduğu için çevresindekilere bir askermişler gibi davranır. Yani her şeye disiplin ölçüsünde yaklaşır. Hikmet, onun bir asker kıyafeti giymesi gerektiğini düşünür. Tabii bu kıyafet orijinal değildir. Tamamen Hikmet'in uydurduğu bir kıyafettir. Bu kıyafetin apoletlerinin kağıttan olması sebebiyle onun yanında sigara içilmemelidir. Aksi takdirde kıyafetin yanacağını söyler.

Hüsamettin Beyin yanına albay emeklisi olan arkadaşı Sermet Bey gelir. Sohbetleri esnasında Hikmet her söze karıştığı için Hüsamettin Bey tarafından azarlanır. İki albayda: yaşanan ana değil de geçmişte neler olduğu merak edilmeli anlayışında olduklarından tarihle ilgili araştırmalar yapmaktadırlar. Hüsamettin Bey bu meşgalesi yüzünden Hikmet'in tacizine uğradığını söyler. Hikmet'in onun aklını karıştırdığını ifade eder. Yanlarında bulunan Nurhayat Hanım Hüsamettin Beyin kullandığı dilin anlaşılmadığını söyler. Hüsamettin Bey karısından ayrılıp Hikmet'in oturduğu evin üst katına yerleşmiştir.

Hüsamettin Albay emekliye aydığandan beri günün büyük bir çoğunluğunu tarihi kitaplar okumakla geçirmektedir. Arada bir Hikmet'in dertlerini dinler ve onu içinde bulunduğu kötü durumdan kurtarmak ister. Hikmet, Sevgi ile evliliği esnasında geçirdiği günlerden bahseder. Karısının mutlu olması için, ondan habersiz bulaşıkları yıkadığını ancak teşekkür bile etmediğinden ona kırıldığını söyler. Sevgi'nin onu arada bir övmesinden mutluluk duyar, ona danışmadan yemek yapması Hikmet'i üzer. Albay Hikmet'in kendisini dinlemediğini ve tekrar içine kapandığını anlar onun için endişe duyar. Bu arada hikmetin aklına Sevgi'nin arkadaşı olan Bilge gelir. Hikmet, Bilge için karısından ayrıldığını ve bu gecekonduya yerleştiğini anımsar. Hikmet bütün bunları Hüsamettin Albayın raftan indirdiği kalın kitabı okurken düşünmüştür.

Okudukları bölümde; Mısır Kraliçesi Kleopatra ile Antonius arasında geçen yasak aşk anlatılır. Hüsamettin Bey yorulduğu için okumaya bir süre ara verir. Hikmet bu yorumu daha önce hiç duymadığını kim tarafından yazıldığını sorar. Albay, Mütercim Arif Bey derler; sen tanımazsın. Hikmet onun devam etmesini ister.

Kleopatra'nın kocası Sezar, bütün dertlerini Roma'da bırakarak Mısır'a gelmektedir. Ancak Antonius ile Kleopatra'nın ilişkilerinin yıpranmasından meydana gelen bezginlikten, ruh karmaşıklığını istismar etmeden Sezar budan yarar sağlayacaktır. Hikmet birden söze karışır; fırsatlardan zamanında istifade edemeyen insanlara karşı olduğunu belirtir. Bu olayda Kleopatra kadar Sezar'ın da suçlu olduğunu belirtir. Hüsamettin Bey, Sermet Beye dönüp bunun bir münakaşa olduğunu şaşırmaması gerektiğini söyler. Hikmet ayağa kalkıp çay koyar, getirene kadar kendi kendisiyle bir hesaplaşma halindedir. Hüsamettin Bey, Hikmet'in davranışları neticesinde kitabı kapatır. Beğendin mi gibisinden onu azarlar. Bu esnada Nurhayat

Hanım gelir. Evdeki bulaşıkları yıkamak için geldiğini söyler.hikmet çayları koyduğu esnada bulaşıkları yıkamıştır.Albay ne zaman yaptın diye sorar.

Böylece Hikmet'e kendini anlatma fırsatı sağlamıştır.Hikmet kendini iyi bir bulaşıkçı olarak niteler.Evli iken bulaşıkları kendisi yıkamaktadır. Karısı çok önemli olan bir olan düşünme vazifesini üzerine almıştır. Hüsamettin Albay onun bu saçmalıkları yüzünden boşandığını düşünür. Hikmet Albay'a karşı gelir. İlk başta Albayı sevdiğini,her şeye karışmasına izin verdiğini söyler. Bir insanın mutluluğunun bozulması için çevresindeki mahluklar ona seni sevmiyorlar, diye fısıldarlarmış. Hikmet bu taarruzdan sonra yorgun düşer. Albay ondan pencereleri açmasını ister. Ama o parka gidelim der. Evden çıkıp parka giderler. Hikmet yolda ve otobüslerde tanıştığı insanlara dert yakınır. Onların hayat karşısında acemi olduklarını söyler.kısa bir suskunluktan sonra Sermet Bey'e Bilge den size bahsettim mi ? diye sorar. Nazmi' nin kız arkadaşıdır. Nazmi onları tanıştırmıştır.

Hüsamettin albay şiir okur. Ancak şiirine hangi ismi koyacağına karar verememiştir. Hikmet şiir de aruz vezninden yana olduğunu söyler. Daima yaşadıklarından dert yakınmaktadır.albay onu saçmalama Hikmet diye uyarır. Hikmet susar bir süre sonra devam eder, konuşmasında kendisini doğuştan bir sapık alarak tanımlar. Çünkü karısının tanıştırdığı bütün kadınların bacaklarına bakar. Herkese karşı acımasızdır.kendisini anlayamadıkları yüzünden onlara kızar. Albay' ın kalkalım mı? demesiyle eve dönerler.

4. ÜLKEMİZ

Bu başlık altında Hikmet' in yanına iki numara tıraşlı, kocaman kafalı, Nurhayat Hanımın oğlu Salim gelir ondan öğretmeninin verdiği ödevi yapmada yardım etmesini ister. Öğretmen ülkemizde ne varsa yazın dedi. Neler yetişiyor? vs. Hikmet. Ülkemiz üç tarafı denizlerle çevrili, suyun bol olduğu yerlerde köylüler yetişir onlardan; Amele, kapıcı, usta yaparız. Ülkemizde tarım ürünleri yetişir. Yurt dışından Turistler gelir onlar bize döviz getirir. Salim daha yazacak mıyız? diye sorar. Bu ders için bu kadar yeter der. Salim gittikten sonra yatağına uzanır ve ülkemizdeki çocukları düşünür. Çabuk büyüsünler diye saçlarını kısacık kestirdiğimizi ve yaramazlık yaptıklarında kafalarına vurduğumuzu düşünür. Sevgiyle arsındaki soğukluğun sebebini düşünür. Bu da içinde farkında olmadan büyüttüğü ikinci kişiliğidir. Bu kişi yüzünden suskunluğu artmıştır. Ancak içinden sürekli bir savaş verir.Bu yaşadıklarını hatırlamasından ve insanların ona ilgi göstermemesinden kaynaklanmaktadır. Oysa seni seviyorum deseydiler hiç böyle olmayacaktı.

5. MEYHANE

Hikmet evden nasıl çıktığını hatırlayamıyordu.Sokaktan geçerken evin pencerelerinin birinden bir kızın kaybolduğunu fark eder. Önünden geçen otomobildeki kadını Bilge'ye benzetir. Duvarda asılmış olan afişteki Hülya ismini bir süre sonra Bilge olarak okur.Yolu üzerindeki vitrinlere bakar. Kirkor la karşılaşır;Epeydir uğramıyorsun,der. Hikmet bu soruya cevap vermez,arkadaşlarını sorar. Kirkor,onların

at yarışına gittiler,der. Hikmet'e ne yaptığını sorar. Önce Salim'in ödevini yazdırdım sonra Bilgeyi düşündüm.Bu kız bekleseydi çok iyi olurdu.Ama beklemedi,diye veryansın eder. Albay onu susturmak ister.

Hikmet hazır kimse yokken ben hayallerimi bir düzene koyayım ki,onlar konuşurken ben hayallerime devam edeyim. Meyhane yavaş yavaş dolmaktadır.Hikmet'in oturduğu masa iyice dolar.Herkes kendi arasında sohbet eder.Hikmet bu vaziyetten sıkılır ve dışarı çıkar. Hiçkimse onun kurduğu hayalleri bozamamaktadır. Salonda at yarışları oynanır. Aslında atları hiçkimse yakından görmemiştir. Herkes sonuçları telefonda öğrenir.Hikmet'inde oynamasını isterler. Kirkor içki vermek ister ama o kabul etmez.Meyhanede müşterilerin bağışmalarına rağmen Hikmet iyice onlardan kopmuş ve hayalinde Bilge ile konuşmaktadır.

6.BİLGE

Hikmet Bilge'nin yanına gider.Yolu üzerindeki çiçekçiden çiçek alır.Apartmanın kapısında bir süre bekler.Bir süre sonra şişman bir adam kapıyı açar . Hikmet'te ona hafifçe sürtünerek içeri dalar.Bilge'nin kapısını çalar.Bilge onu görünce şaşırır ve evine davet eder.Bilge onun karısından ayrıldığını işittiğini söyler.Hikmet, Bilgenin evde yalnız olduğunu anlar.Bilge,ona nerde oturduğunu ne iş yaptığını sorar? Hikmet gecekonduda oturduğunu,meyhane köşelerinde at yarışı oynadığını söyler. Bilge de tiyatroya başladığını,onun karısından ayrılacağı ihtimalinin aklına gelmediğini söyler ve Hikmet ten ben de sizinle at yarışı oynayabilir miyim? Hikmet ,sen kadınsın aramıza giremezsin. O da saçlarını toplayıp kasket taktım mı kimse anlamaz.Hikmet onu bu düşüncesinden vazgeçirmek ister.Ancak o diretir. Onun katılması ile düzene gireceklerini oysa onların düzenden hoşlanmadıklarını söyler.

Günün birinde onun sıkılacağını üstelik aşağılanmalara,hor görülmelere,adam sayılmamak neticesinde bizi bırakıp gidersin. Bilge itiraz eder, ben sizi bırakıp gitmem hatta oyunun sonunda ellerini acıtıncaya kadar alkışlarım. Hikmet öfkelenir; siz seyirci kalmazsınız hemen oyuna karışırsınız. Oyunu istediğiniz şekilde değiştirmek istersiniz. Aklımızı karıştırır, yazdığımız oyundan bizi kuşkuya düşürürsünüz.

Bilge; romantik oyunlardan hiç vazgeçmiyorsun, iyiler hep iyi kötülerde hep kötü olsun istiyorsun. Hem kendin cezalandırmak hem de kendini acındırmak istiyorsun. Aslında tek başına cezalandırmak istiyorsun. Ama seçtiğin yardımcıları zavallıdır. Hikmet Bilge'nin sözünü keser;" Yargılama falan yok, sadece ceza vereceğiz. Neden işimizi bozuyorsun ? "der. Sen karışma biz sadece deftere kaydettiklerinizden göze göz diş diş hesap soracağız. Bilge seni de hepinizi de ön yargılı ve dar kafalı buluyorum der.

Bilge, Hikmet'in arkadaşlarının ismini doğru bilmemektedir. Bu yüzden ona sen önce onların adlarını öğren der. Sen onların kusurlarını da öyle düzeltirsen seni sevmezler ve aralarına kabul etmezler. Aslında Hikmet Bilge'yi sevdiğinden onu kimse ile tanıştırmak istemez. En sonunda Hikmetle Bilge birbirlerine sarılarak sokakta gezmeye çıkarlar. Hikmet içindeki korkuları Bilge'ye anlatır. Eve döndüklerinde birbirlerine sarılarak yatarlar.

II. BÖLÜM

7. SEVGİ VESAİRE

Sevgi'nin babası Süleyman Turgut Bey tahsilinin bir kısmını Berlin de yapmış, bir Elektrik mühendisidir. Karısı Leyla Nezihi Hanımla taşrada tanışıp evlenmişlerdir. Söylentilere göre karısının diplomayı nasıl aldığı belli değildir. Kimilerine göre de Nafia vekili Sunullah Beyin açtığı kısa bir kurs neticesinde diplomayı almıştır. Leyla Hanım Münevver bir tüccarın kızıdır. Babasının ekonomik vaziyetinin bozulması neticesinde küçük bir eve taşınırlar. Miralay Nazım Bey aracılığıyla Süleyman Turgut Beyle tanışır ve neticede evlenirler. Evlendikten sonra Miralay Nazım Bey onların evinden ayrılmaz olmuştu. Süleyman Turgut Bey zamanla karısına karşı tarizlerde bulunmaya başlar. Ancak Leyla Nezihi hanım almış olduğu terbiye sebebiyle itiraz etmez ve bunları kimseye anlatmaz.

Süleyman Turgut Bey aslında mimar olmak istemiştir. Ancak devletin yurt dışında sağladığı tek bölüm elektrik mühendisliğidir. O da sınava kazanarak Almanya'ya gider. Orada yaptığı tek şey büyük binaları hayranlıkla seyreder. Bazı kitapların fotoğraflarına bakmaktan başka hiçbir şey yapmamıştır, mimarlıkla ilgili.

Evini kendi zevkine göre tanıdığı bir kalfaya yaptırır. Evinin yüksekliğinin altı metre olması ve büyük salonlarla ve odalarla donatması neticesinde ev bir türlü ısınmaz. Bu yüzden Leyla Nezihi Hanım sürekli şallara bürünmüş bir vaziyette koltukta yatmaktadır. Elinden Fransızca romanları hiç düşürmezdi. Sevgi, babasından ciddiyeti annesinden de üşümeyi almıştır. Miralay Nazım Beyin babasını tavlada yenmesi onu üzer en sonunda onunla tavla oynar ve onu yener. Nazım Bey oyunun başında Sevgiyi ciddiye almamış ve onu sol eliyle yeneceğini iddia etmişti.

Süleyman Turgut Bey karısından yaptığı her şeyden nefret eder haldedir. Geçirdikleri bir tartışma neticesinde Neyla Hanım yarın eşyalarımı toplar giderim der. Süleyman Turgut Bey gururlu bir tavırla ben gidiyorum der. Eşyalarını hazırlayıp evden ayrılır. Kızının okul masraflarını üstüne almıştır. Ömrünü otel odalarında içki içerek geçirir. Leyla hanım bu ayrılıktan sonra hiç kimseyle görüşmez. Ta ki Süleyman Turgut Beyin okul arkadaşı Selim Bey gelene kadar anne kız evde yalnız yaşarlar. Selim Betle tanışmalarının neticesinde üçü birlikte aynı evde yaşamaya başlarlar.

8 SELİM BEY

Selim Bey ne iyi oldu da şu ihtiyarlığında benimle birlikte canı sıkılacak iyi dostlara rastladım. Selim beyin aracılığıyla Leyla N. Hanıma bir Fransızca hocası bulunur. Selim beyin konuşmalarını büyük bir zevkle dinler. Selim Bey Fransızca öğretmenliği yapıyordu.Fransız canın yanı sıra İngilizce de biliyordu.konuşmaları neticesinde Sevgini ciddileştğini görünce ona çay yapma cezası verir.Evlenmeden önce Nazlı Hanım adında birisi onun peşinden koşmuştur. Ancak evlendikten sonra kadın paraya düşkün tarafını yüzünden onu bırakıp kaçır. Anlatılanlara göre Nazlı hanım eve tekrar döner Selim Bey bütün bu olanları unuttur. Bir süre sonra da Nazlı hanım evin hakimiyetini tekrar ele geçirir. Selim Bey de eskisi gibi odasına kapanıp tercüme işiyle meşgul olur. Sevgi ile annesi bu sırları öğrenmememiz gerekirdi diye düşünürler.

Selim bey evini Berlin' de gördüğü gibi döşemiştir. Üçü birlikte büyük bir şehirde geziye çıkarlar. Bu gezi esnasında Leyla hanımın hastalığının artması sebebiyle eve tekrar dönerler. Selim Bey kitaplığından eski bir defter çıkarır. Gençliğinde yazdığı bir hikaye okur. Sevgi bir şey anlamaz çünkü dili ağırdır. Selim Bey okuduklarını tercüme eder. Bu yazıları gençlik hevesi diye tanımlar. Günlerini münakaşa ile geçirirler. Leyla hanımın durumu ağırlaşır, vefat eder. Selim Beyle Sevgi ağlaşırlar, cenaze töreni kalabalık olmaz. Leyla hanımın eşyaları dağıtılır. Ev eşyaları satılır. Sevginin bağlanacağı hiç kimse kalmamıştır.

9. MUM IŞIĞI

Sevgi annesinin mezarını başında mum yakarken arkadan seslenen bir kadının sesi ile irkilir. Çocukluğundan kalma bir hisle birden bire konuşan yabancıya karşı cevap vermez. Hatta ondan uzaklaşmak ister.

Bu kadın siyahlar içinde yaşlı sayılamayacak kadar genç bir kadındır. Sevgi kadının bütün konuşmalarını dinler ancak ona teslim olmak istemez. Yolda birlikte yürümelerine rağmen hiç konuşmaz. Sevgiyi evine davet eder. Sevgi eve dönünce bu olaydan Selim amcasına bahsetmez. Babasının ölüm haberi gelir. Süleyman Turgut bey bir pansiyonda ölmüştür. Babasından miras olarak ona kirli eşyaları ve emeklilik maaşının belli bir yüzdesi kalmıştır.

Süleyman Turgut beyi karısından uzak bir yere gömerler. Selim Bey kendini okumaya vermiştir. Günün birinde sevgi siyah elbiseli kadını ziyarete gider. Bu kadının adı Nurseldir. Sevgi odada bulunan masanın üzerinde bir çok kağıt görür, anlaşılan bir şeyler yazıyor olmalı der. Nursel hanım yabancı dilden kitaplar tercüme etmektedir. Evinde bazı değişiklikler yapacağını söyler. Bu tercümeleri esnasında zorlandığını,kaynakların az olması ,eski dili bilmemesi onun için sorunlar yarattığını söyler.Kocasını öldüğünde ne yapacağını şaşırdığını ve ölmek istediğini söyler.Acısını unutmak için kendisine çeşitli meşgaleler çıkardığını belirtir.Nursel hanım bir süre hukuk öğrencisinin birisiyle beraber yaşamıştır.Genç parasız kaldığında onun akademili resim fırçalarını satması neticesinde ona itiraz ettiğini ve onun dövmesi neticesinde yüzünde morlukların oluştuğunu söyler.

Nursel hanım gençten ayrılır. Sevgi de kendi suskunluklarından dolayı Selim beyin canının fazla sıkılmaması için ondan ayrılır.Nursel Hanımla birlikte yaşamaya başlar.Nursel Hanımın verdiği bir davet neticesinde Hikmet ile tanışır.

10.MÜCEVHERLER

Sevgi ,Hikmet'i Selim Beyle tanıştırır. En sonunda aile arasında bir düğünle evlenirler. Hamit Beyle Süreyya hanım Sevgi' yi beğenmezler. Bir süre sonra ailesiyle birlikte kalır ailesi onun bu evliliğini eş dosttan gizlemeye çalışır. Hikmetin bu evliliği çevrede beklenen ilgiyi uyandırmaz. Naciye Teyze ile Asuman da Sevgi yi beğenmemişlerdir. Hikmet üniversiteyi bitirememiştir. Bir tüccarın yanında iş bulur. Sevgiyle beraber yeni evlerine taşınırlar. Sevgi, Hikmeti yavaş yavaş tanımaya başlar. Hikmet' in karanlık düşünceli arkadaşlarının eve toplanmasından korkar ancak ona hiçbir şey belli etmez. Aralarında geçen bir tartışma sonucunda ayrılırlar.

III . BÖLÜM

11.YALNIZLIĞIN OYUNCAKLARI

Gazetenin birinde insanlığın öldüğü konusu işleyen bir yazı yayımlamayı düşünür. Hikmet yazıyı, Hüsamettin albaya okur. O da yazının ilk başlarda kuvvetli olduğunu sonuna doğru gelindiğinde kuvvetinin azaldığını ve tekrarlara düştüğünü söyler. Hüsamettin Bey onu hafife alarak,neredeyse insanlar bu saçmalıklarına inanacak. Hikmet elinden ancak bunun geldiğini ,insanlığın da ölmesiyle üç dört kişi kaldıklarını söyler. Hüsamettin Bey ;bence bu yazıyı tek perdelik bir dram halinde yazmalıydın,İnsanlığın Ölümü! Hikmet'in odasında yazı üzerinde münakaşa ederler .

Hikmet ortaya rezillikten başka bir şey çıkaramıyorum.Albay onun daldığını görünce konuyu değiştirmek bahanesiyle ;Hanım kızımız nasıllar diye sorar?. Bu sual üzerine Hikmet sıkılgan bir tavırla birbirimizi seviyoruz,Albayım.Albay,onunla da mı böyle konuşuyorsun?,sen adam olmazsın oğlum Hikmet der. Hikmet te Bilgeye sizin adam olmam sözünüzü arada bir söylüyorum. Çünkü bana fazla kapılmasını istemiyorum.Sonra bu yaştan sonra el ele tutuşarak sokaklarda yürüyemeyiz,aksi takdirde çocuklar deli diye peşimize takılır. Hikmet,Bilge'yi üzmektedir.daha sonra onun gönlünü almak için ne diller döktüğünü söyler. Hikmet sıcak bir varlık bulduğunda ister istemez bencileşmektedir. Kurt köpekleri ısırmayı öğrensinler diye karanlık bir odaya kapatırlarmış.İçinde biriken sıkıntıları anlatmak ister. Fakat O suskunluğunu koruyarak günün birinde keşf edilip anlaşılacağını düşünür. Bilge ile arasındaki ilişki can sıkıntısı yüzünden başlamıştır.

Hikmet korkaklığını insanlık zanneder. Tehlikeli oyun oynamak ve zarar görmek istemez.albaya gördüğü rüyayı anlatır. Rüyasında üniformalı kapıcı ile garsonların onu döveceğini, bir böcek gibi ezeceklerini söyler.kendisini acındırmayı bir sanat haline getirmiştir. Hüsamettin Albay bu kadar yeter artık oyunumuza dönelim. Kendilerinin oyuna yoğunlaşmasını engeller diye Salimi gönderirler. Kitapları notları hazırlayarak

tiyatro oyununu yazmaya başlarlar. Piyesin konusu bir askerin savaşı kazanma hırsı ve hayata dair konuşmalarını içerir.piyenin ilerleyen kısımlarında Hikmet' in kafası karışır. Albay ondan oyunda oynamamasını aksi taktirde kahramanın tesirinde kalacağını söyler. Hikmet yazdıkları oyunun herkes tarafından izlenmesi ve onların hayatında değişiklik yapması gerektiğini belirtir.

Bunun için oyunun büyük bir tanıtım kampanyasına ihtiyacı vardır. Ancak insanlar maddi-manevi bir menfaat görmedikçe ilgi göstermezler kanısındadır. Hikmet bu ilgisizlik karşısında insanlardan nefret eder.hatta günün birinde bir köle satın alacağını ve ona istediği şekilde davranacağını söyler. Albay ondan, başkalarına böyle bir oyun oynamamasını ister. Heyecanla bende bir zamanlar kölelik yaptım. Ancak parasını az bulduğum için ayrılmak zorunda kaldım. Bu konuşmadan sonra yazdıkları piyesin müsvedde kağıtlarını incelemeye başlar.

Hikmet birden dışarı çıkmak ister. Albay nereye gidiyorsun oğlum gecenin bu saatinde. Bilgeyi almaya gidiyorum,sizinle çok tanışmak istiyordu.ben daha zamanı var diyordum. Albayın onu uyarması neticesinde gitmekten vazgeçer. Hikmet oturur,düşünmeye başlar.18.yüzyıl sanayi devrimi ile birlikte gece yatışı adeti kalmıştır.toprağa bağlı köylüler ucuz emek olarak şehre akın etmeye başlayınca,şehirdeki akrabaları onları yatıracak yer bulamamışlardır. Bu nedenle şehirlerde yatı evleri çoğalmıştır.

Hikmet ailesinin kalabalık olduğunu annesinin kanepede yattığını halinden hiç şikayetçi olmamıştır.zamanında çok sıkıntılar çektiğini ölümler bile sorun yaratmamıştır. Babasını da sever gibidir. Birden ayağa kalkarak gideceğim çok yer var!hızla kapıdan çıkıp gider.Albay onun bu hızlı çıkışından endişelenir. Az daha pencereden çıkacaktı.

12.ŞİMDİ SENİ YAKALADIM

Hüsamettin Bey çevresindeki eşyalara dikkatle bakar ve Mütercim Arif Bey haklı, diye düşünür.Mütercim Arif Bey insanın varlığının eşyaya muhtaç olmadığını düşünmüştür.İnsanın eşya ile arasındaki münasebet mevzuu üzerinde çok düşünmüştür.Ancak o fikirlerini nihayete erdirmemiş bizi daha geniş ufuklara ulaştırmak için böyle davranmıştır.Onun bu özelliği yüzünden Hüsamettin bey onu beğenir. Bazı münekkitlere göre Mütercim Arif Bey şarlatanın biriydi.Çünkü o,bilinen gerçekleri bir esrar perdesi altında kapalı ifadelerle yazmıştır.Bu yüzden konu hakkında bilgi sahibi olmayan bir okuyucu onu ilk kez okuduğunda derin bir mütefekkirle karşı karşıya olduğunu zanneder.

Mesela onun eşya ile insan arasındaki mistik görüşleri basit olmasına rağmen Hüsamettin bey ondan vazgeçemez.Mütercim Arif'in bir dostu hatıralarında şöyle anlatır;

Bir gün Mütercim Arif Beye garbın ve şarkın bu muazzam fikriyatı yanında,bir müptedinin hayallerine sahip olduğu söylenir.O,ise gülümseyerek benim fikir kırıntılarım bir hayalden ibarettir. Belki günün birinde bu fikirlerim

başkalarinkinden önemli zannedilir. Mütercim Arifin yazdığı sayılan bir metih yazısında ve yakınlarının ifadesinden de anlaşıldığı üzere öldükten sonra eserlerinin anlaşılacağını söylemiş olması genel kabul gören bir görüş değildir.

Her şeye rağmen Hüsamettin Bey onun tarzını farklı bulmaktadır. Aklına birden Hikmet'in, Bilge'yi almaya gittiğinin gelmesiyle bu düşüncelerden kurtulur. Kısa bir süre sonra tekrar düşünmeye başlar. Bu kez Fransa'nın meşhur filozoflarından birisi Mütercim Arif Bey ile görüşmüş ve onun fikirlerini ehemmiyetsiz bulduğunu makalelerinde zikr etmiştir. Hüsamettin Bey nerede ise bu çocuk gelir, diyerek kendine çeki düzen verir. Hikmet gülerek içeri girer ve Bilgeyi Hüsamettin bey ile tanıştırır. Bu tanışma faslında Hüsamettin bey gereğinden fazla kibarlık gösterir. Hayatı hakkında Bilge'ye bir şeyler anlatır. Herşeye rağmen Bilge, Hikmet'in anlattığı kadar Hüsamettin Beyi kendine yakın hissedemez. Hüsamettin bey ile Bilge arasında bir münakaşa çıkar. Hikmet'in, Bilge'nin tarafını tutması ile Albay büyük bir itina ile hazırlandığı Mütercim Arif'in yıkıldığını hisseder.

Hüsamettin bey kalkıp gitmek ister. Ama hikmet onun gidişine engel olur. Bu akşam hiç kimsenin oyun bozanlık etmeye hakkı olmadığını verilen rollere uygun davranılması gerektiğini söyler. Hikmet yaşanan bir hikaye anlatır. Bilge bu hikayeden etkilenir. Hikmet herkesin kendisini korumayı başardığını ancak bir tek kendisinin bunu başaramadığını düşünür. Bilge ondan artık eve götürmesi gerektiğini söyler. Birbirlerine sarılarak evden çıkarlar.

13. KORKU

Köpek mi havlıyor Asuman, hayır havlamıyor. Üstelik pencereye bağlı nasıl havlasın ki. Zincirini koparıp üzerimize gelecek. Hadi kalk kahvaltı yapalım mutfakta ekmek var. Kahvaltıdan önce yıkan ama yıkandığın suyu kirletme. Naciye teyze İskender'den bahsetti. O kim? Bir de Hikmet'ten bahsetti. İkinci bir Hikmet varmış. Ben sizin güvenliğinizi sağlamakla görevlendirildim. Miras davasındaki duruşmaya dinleyici olarak benim girmemi sağlayacakmış Hikmet bey. İşte orada ona yaklaşmalıyım. EYVAH ! Behçet geliyor. O kadar da söyledim beni tanıımıyormuş gibi davran diye. Aklımı kaybediyorum, her şeyi unutacak gibiyim. Kendime gelmeliyim.

Hiç kimseye hesap vermek zorunda değilim. Üstelik benim boşa giden bir dakikam bile yok. Eskiden kalabalıklardan hoşlanıyordum. Herkese yetişmek, istiyordum. Hiç bir karışıklığın farkında bile değildim. Üstelik Hikmetlerin bile. Otuz beş yıl önce Sevgi ile birlikte üşüyordum. Ondan önce Hülya Hikmetle evlenmek istiyordu. Ama o Sevgi ile evlendi. Onun bu evliliğine engel olamadım. Ondan eski arkadaşlarıyla görüşmemesini istedim. O kabul etti. Onun sağlığı için istemiştım.

Benim değerimi bilmiyor, çoktandır benimle konuşmuyor. Onunla birlikte sinemaya gidiyorum ama ben girmiyorum. Hikmet arada bir içki içiyor, onu eve götürmek için ben içmiyorum. Hiç kimse bana karışamaz dedi, Hikmet. Benim hayal ürünlerimi hiç kimse kısıtlayamaz. Kimseye zararı yok bunların. Herkese istediğim gibi davranırım. Bilge gel buraya hayır şimdi git sonra gel. Hikmet sakinleşerek Bilge ye uysal bir şekilde ben filozof olmak istiyordum. Birde sesim güzel olmalıydı son bestemi

piyano da çalardım. Küçük elli kadınlar beni alkışlardı. Hüsamettin bey Naciye hanımla evlenir.

Hikmet havanın aydınlanması ile uyanır. Albayı rahatsız etmeden kalkıp çalışmayı düşünür ama yatağından kalkamaz. “Düşüncelerimin meyvelerini hemen yemek istiyorum.” Yatağından kalkıp masanın başında yüzlerce ciltlik bir ansiklopedi hazırlamayı düşünmeye başlar. Bu ansiklopedide insanın aradığı her şeyi kolayca bulacak. Bu sayede insanlar delirmez. Birden aklına felsefeciler takılır. Neden bunlar günlük konularla uğraşmazlar diye sorar.

Hikmet günlük sorunlarını aşabilseydi, Bilge ye daha uzun ömürlü şeyler yazabileceğini düşündü. Birden masadan kalkar, pijamalarını çıkartıp elbiselerini giyerek evden çıkar. Günlük yaptığı her şeyi ansiklopediye kaydetmeyi düşünür. daha önce yaptıklarıyla şu anda yaptıklarını karşılaştırır. İşin içinden çıkamayacağını anlayınca derdini anlatmak için albayın yanına gider. Albay onu görünce kaşlarını çatar ve akşam yemeklerini fazla kaçırmıyorsun ya! der. Hikmet yemeğine çok dikkat ettiğini söyler; içimde yarattığım kahramanlar la konuşuyorum. Onlara derdimi anlatmak istiyorum ama beni anlamıyorlar. Benim onlar için çalıştığımı bilmiyorlar mı? albay onu teselli etmek için; bir gün senin kıymetini bilecekler der.

Hikmet kendi kendine konuşarak içinde bir çok Hikmetin barındığını ifade eder. Siyasetçi olmak isteyen Hikmet Sevgi ile evlenen Hikmet, doktor olan Hikmet, hastaneden kaçıp Hikmet 5 ile Fransız ihtilalini yapan Hikmette var. Hüsamettin bey sinirli bir tavırla Sende çok oluyorsun! Seninle birlikte olmaktan yorulan insanlara hak veriyorum. Hikmetin suratını asması ve gözlerini kırpmaması albayı endişelendirir. Ona kanepeye uzanmasını ve dinlenmesi gerektiğini söyler. Bir süre sonra Hikmet ayağa kalkıp bir oyun yazalım mı? albayım der. Albay; her gün yeni bir oyun çıkırıyorsun demesine rağmen oturup yeni bir oyun yazmaya başlarlar.

14 BÜYÜK OYUN

Ülkemiz büyük bir oyun yeridir. İnsanlar isteseler de istemeseler de aynı oyunu her gün oynamaktadırlar. Hikmet 6, Hikmet 1 olduğu zaman bu oyunları ciddiye almış ve hepsini ciddiyetle seyretmiştir. En sonunda kendi oyunlarının dışında kalan tüm oyunları bırakmıştır. Hayatı ciddiye almaya başlamış. İnsanları alışla gelmiş yaşantı biçiminden kurtarıp, onları hakim olma vasıflarına uğraşmaya başladığını söyler. Bütün bunları yüksek sesle anlattığı için albay onu tam anlayamadığını, bir şey varmış gibi gürültü etmemesi gerektiğini söyler. Hikmet gülererek oyunumuzu oynayalım albayım isteyen seyreden istemeyen seyretmez.

Albay; ben bu oyunu seyretmek istiyorum. Hikmet bu oyunu herkes bilet alarak izleyecek ama siz bedava izleyeceksiniz. Çünkü siz gerçek değilsiniz benim yarattığım hayalden ibaretsiniz. Albay; saçmalama Hikmet! Ne hakla beni ortadan kaldırıyorsun? Siz gerçek olamazsınız. Böyle emekli bir albay gecekonduda yaşayamaz. Albay; zayıf bir sesle itiraz eder. Hikmet; işte sesinizde zayıfladı. Gittikçe kafamda canlandırdığım bir hayal kahramanı oluyorsunuz. Albay tedirgin bir sesle aklını mı kaçırıyorsun Hikmet oğlum?

Hikmet nasıl oldu da daha önce yaşadığım olayların hayal olduğunu düşünemedim. Belki de ben Sevgiden hiç ayrılmadım. Sıcak bir öğleden sonra uyuya kaldığım bir kanepede şu yaşadıklarım bir rüyadan ibarettir. Şu anda kafamda yeni bir emekli albay üretebilirim. Albay sözünü keserek artık oyunumuza dönelim. Senin oynadığın bu oyun kötüye doğru gidiyor. Hikmet; asıl oyun şimdi başlıyor albayım.

Hikmet 1 ölmüştür. Hikmetin arkadaşları oturup kağıt oynamaktadırlar. Hikmetin annesi ölmüş babası yeni bir kadınla evlenmiş ve yeni hayatından memnundur. Hikmetin içindeki Hikmetler sürekli bir çatışma halindedir. En sonunda Hikmet yorularak oyunu bırakır.

15. “EN BÜYÜK HAZİNEMİZ AKLIMIZDIR.”

Hikmet, Bilge ye bir mektup yazar. Mektubunda Bilge ona mektup yazsaydı ve Hikmet ona cevap verseydi, her şeyin çok farklı olacağını düşünür. hikmet bu mektubu çok karışık hisler içinde yazdığını söyler. Bilge yi gördüğü ilk günden beri gözüne uyku girmemiştir. Artık ölmek istemediğini, yaşamak ve herkesin burnundan getirmek istemektedir. Bu düşüncesinden dolayı Albayın bile artık ona uğramaktan çekindiğini ve mutlak bir yalnızlığa mahkum edildiğini düşünür. Albayın ona uğramamasının sebebi Hikmetin ona bağırmasıdır.

Yazmış olduğu mektubun Bilge tarafından okunduğunda bu kötülüklerin kelimelerin arasında yok olacağını ve Bilge'nin de bunu fark edeceğini söyler. Nurhayat hanımın arada bir yanına geldiğini sessiz bir şekilde karşılıklı oturduklarını daha sonra birkaç kelime konuştuklarını söyler. Hikmet bu iç hesaplaşmasından sonra bütün kötülüklerin yok olduğunu düşünür. Dul kadının hoş görüşü sayesinde her tür müziği dinlediklerini, yalnızlığı bu dul kadınla aldatmaktadır. Hikmet saçmalıyorum albayım diyerek kalemi elinden bırakır.

Ben bir canavarım. Bütün canavarlık içimdedir. Sevgi'ye bu yüzden kötü davrandım. Hikmet bir şeyleri hatırlamamaktan üzüntü duyar. Hatırlamak için Albayın odasından çıkıp hızla kendi odasına gider. Hikmet kendini iyi hissedememektedir.

16. SON YEMEK

Hikmet gözlerini açtığı zaman oda karanlıktı. Rüyasında Sevgi'yi görmüş ve onu eskisi gibi sevdiğini söylemiştir. Hikmet yorgun olduğunu ve uykuya ihtiyacı olduğunu düşünür. Bu esnada kapı çalınır. kapıyı açtığında karşısında Duml'u görür. Eve davet edip ona evini gezdirir oturup çay içmeye başlayacakları sırada kapı çalınır, gelen Nazmi dir. Merdivenlerden çıkarken gelenin Behçet olduğunu fark eder. Yavaş yavaş ev kalabalıklaşmaya başlar. Hikmet, Nurhayat Hanımı çağırır. Ona evinde yemek vereceğini ve bu yemek işinden onu sorumlu tuttuğunu söyler. Akşam yemeği ile ilgili hazırlıklara başlanır. Hikmet'in bütün tanıdıkları gelmiştir.

Meyhaneci Kirkor gelir ve masaların düzenlenmesinden sorumlu olur. Evdekilere yemek ve içki sunulur. Kapıda biriken çocuklar ise mutfığa alınarak

karınları doyurulur ve dışarı gönderilir.Hikmet 1 konuşma yapar. Bu konuşmasında bunun verdiği son yemek olduğunu söyler. Yemeğin sonuna doğru herkes birbirinden adres alır ve vedalaşırlar. Hikmet hüzünlenmiştir.Albay neyin var oğlum?dedi. Beni yalnız bıraktılar.

17. DÜŞÜŞ

Hikmet gözlerini tavana dikmiş yatıyordu.Şimdiye kadar yaşadığı olayların muhasebesini yapar.Düşüncelerin insanın canını acıtmadığını sadece canını biraz sıkıldığını söyler. Şimdiye kadar tanıdığı insanların gerçek kimliklerinin ortaya çıkması onu sevindirir. Hikmet bugüne yaptıklarının sadece kelimelerin anlamları ile oymaktır.

Hikmet düşünceler içindeyken kapı çalınır ,gelen Bilge'dir. Mektubu aldığını ,bu yüzden geldiğini söyler.Hikmet yazdığı mektubu unutmuştur. Hatırlayınca yazdığı mektuptan Bilge'nin etkilenip geldiğini düşünür.Bilge uzun zamandır,evde olmadığını bu yüzden mektubun eline geç ulaştığını söyler. Bilge bu görüşemedikleri süre içerisinde Hikmet'e ne yaptığını sorar. Uzun zamandır yalnız bırakıldığını,bir çok düşünsel buhran atlattığını söyler. Birden aklına Sevgi gelir. Onunla neden ayrıldıklarını ve bu ayrılıktan sonra çektiği sıkıntıları anlatır. Hikmet kendini iyi hissedemez. Ayakta sendeler ve Albaydan yardım ister.Kendini kaybederek düşer..

18. ALBAY GİRER

Hikmet'in evinde bir çok insan toplanmıştır. Onunla ilgili yorumlar yapılmaktadır. Evde muhtemel bir yağmayı önlemek için Hüsamettin Bey ile Bekçi Bekir Efendi evi kontrol altına almaya çalışırlar. Nurhayat Hanım bir köşede oturmuş ağlamaktadır. Görenler onun askerdeki oğlunun öldüğünü zannederler.Bekçi Bekir Efendi, Hüsamettin Beye düz bir balkonda insanın ayağı nasıl kayar ve düşer,bu işte bir iş var. Albay Hüsamettin Bey sen aklınca polis hafiyeliğimi yapıyorsun. Olayı ben kendi gözümle gördüm,ayağı kaydı,düştü ve öldü.

Hüsamettin Bey merhumun çok iyi olduğunu söyler.Zavallının ayağı balkonda kayıp düştükten sonra insanların onunla ilgilendiğini görseydi ne kadar çok sevinecekti,der. Polisin ve Bekçinin yadımlarıyla evdekiler dışarı çıkarılır. Olayla ilgili zabıt tutulduktan sonra ,Hüsamettin Bey gazeteye Hikmet'in ölümü ile ilgili bir mektup yazar. Bu mektupta merhumun nasıl öldüğünü gösteren temsili resmin yayınlanmamasını rica eder.Elinden geldiğince ve dışarıdan gelecek yardımlarla merhumun tamamlayamadığı oyunları onun anısına bastıracağını söyler. Nurhayat Hanım da onun ölümü ile ilgili bir yazı yayımlar.

Hüsamettin Bey neler olduğunu hatırlayamadığını ve bu oyunun başka türlü oynanması halinde herşeyin farklı olacağını düşünür. Ama olan olmuştur.Salim koşarak annesine Hikmet Amca'yı götürdüler,der Nurhayat Hanımın bu suskunluğundan istifade ederek Hikmet Amcası ve Abisi gibi bir oyun yazdığını,bu oyunda Hikmet Amcasının

ölümünü işlediğini söyleyeceği sırada annesi onu susturur. Salim, Abisine misket oynayalım mı? oynayalım der ve dışarı çıkarlar.

III. ŞAHISLAR

HİKMET BENOL:

Romanın baş kahramanı Hikmet BENOL, toplumdaki yoğun kargaşanın temelinde yatan gerçekliği araştırırken, gerçeklerle içtenlikle ilgilenmenin toplumu yönetenlerce tehlikeli görüldüğünü seziyor ve oyun oynuyormuş gibi ilgilenmenin ve yaşamının yollarını araştırıyor. Bunun için Hikmet BENOL kendini bulma süreci, yaşadığı düzeni terk edişiyile başlar. Bunu şöyle ifade eder: 'Başka bir yaşantı olacak bu :işte Sevgi yok, kayınpeder yok pijama yok... yeni bir yaşantı bu .Ev başka eşyalar farklı'(s.146) Hikmet'in burjuva yaşam biçiminden gecekonduya geçişi, gerçekte onu yüzeysel yaşamdan iç dünyanın derinliklerine doğru yol almasını anlatır. Bu iç dünya Hikmet'in "gerçek yaşamı"dır: Hayatımız yani bin dokuz yüz bilmem kaç yılından beri gerçek başlangıcını çeşitli bahanelerle gecekonduyalı yaşamımıza kadar ertelediğimiz müddei ömrümüz"(s.147) diye bahseder eski yaşamından . Gecekonduyalı yaşam iç yaşantıyla özdeşleşir.

Hikmet önce eski kimliğini terk eder. Eski kimliğinden "H" diye söz eder, ismini tam olarak söylemez bile. Çünkü o "gerçekte" yaşamamıştır, yaşıyor gibi yapmış, toplumun ona uygun gördüğü kimliği canlandırmıştır: "Ben kimdim? sağlığında H. olan biri. Beni yaşatmadı aslında, benimle birlikte yaşamadığı için(...) onu buraya getirmedi(...) Benimde bir geçmişim olacak albayım, onu gecekonduya kuracağım."(s.150)

Bireyin kendini tanıması, kişiliğindeki çelişkileri tüm açıklığıyla tanımasıyla olur. Hikmet'in kendiyi hesaplaşması da Hikmetlerden her biriyle tek tek hesaplaşması demektir: "Bu ülkede eksikliğini duyduğum insanın kendiyi hesaplaşma meselesini bizzat kendime uygulayarak bu meselenin ilk kurbanlarından oldum(....) ortada bir Hikmet olsaydı belki bu hesaplaşmayı yürütebilirdim. Fakat sorarım size doktor : Hikmetlerden hangisiyle hesaplaşacaktım?(s.154)

Hikmetlerden biri anılarıyla dolu bilinçaltıdır; diğeri sadık bir burjuvayı oynayan evli bir erkektir; bir diğeri aklın simgesi olan Bilge'nin sevgilisidir. Hikmet 3 ise akıl hastanesine kapatılmış patolojik bir kişiliği yansıtırken, Hikmet 5 iç güdülerin buyruğundadır. Tüm Hikmetler birbirinin devamı veya karşıtı özellikleriyle çözülmez bir ağ gibi bireyi sarmıştır. Hikmet toplum güçlerinin kısılcında yitirdiği benliğini arayan çağdaş bireydir. "Bütün hayatımı, en ince ayrıntılarına kadar düşünerek

hesapladığım iyiliklerin hayaliyle geçirdim albayım.”(s.23)işte bu cümle hikmetin içinde bulunduğu hayat anlayışını ifade etmeye kafidir.Hikmet ömrü boyunca ayrıntılara yakılıp kalmıştır.Yaşamının ilk yıllarında normal bir insan olduğunu söyler ve bu çalışmalarının kıymeti bir insanlar tarafından anlaşılacağını söyler. Kapandığı bu gecekondlu yaşamından bir fark edileceğini ve onun öneminin anlaşılacağını düşünür.

“Oyunumuzu kanımızla yazalım.Istırabımızı sanatımıza gömelim.Sanat bizim için ekmek parası değil,sanat bizim için nedir albayım?(...) “Eğer yaza bilirsek iyi bir oyun”(s.262) Hikmet,oyunda sürekli tekrarlara düşelim ki içimizde ki şeytanı rezil edelim,der.Hikmet kendini yalnızlığa mahkûm edilmiş gibi hisseder.

Oğuz Atay’ın “Tutunamayanlar” romanındaki Selim Işık gibi Hikmet BENOL’da romanın sonunda intihar eder.Hayat karşısında oynamış olduğu oyunu kaybetmiştir.Ölümünden sonra Hüsamettin Albayın söylediği cümle onun bu yenilgisinin ispatıdır:”Anlamıyorum, “neler olduğunu hakikaten hatırlamıyorum Hikmet.Sen bana müsait bir zamanda anlatırsın olmaz mı? “İfade edemediğim bir eksiklik hissi var içimde, Hikmet oğlum. Sanki her şey başka türlü olabilirdi,başka türlü oynanabilirdi.”(s.473)

ALBAY HÜSAMETTİN BEY:

Albay Hüsamettin Bey nerede oturuyor ?sualine şu cevabı verir. Üç yerde birden oturuyor.Sokak kapısındaki sarı plakaya inanmak gerekirse bu üç katlı evde yalnız Albay Hüsamettin Bey oturuyor.Hikmet’in ısrarları neticesinde Emekli sıfatını katar. Soyadı kullanma taraftarı olmadığından TAMBAY soyadını kullanmaz. Hikmete göre bütün dünya emekli Albayları emekli soyadını almalı .Asker kökenli olduğu için Hikmet onunla tam bir iletişim kuramaz.Albay günün büyük bir kısmını tarih kitapları okuyarak geçirir.Bu esnada Hikmet onu rahatsız etmemek için çok dikkatli davranır.Hüsamettin Bey gibi asker emeklisi olan arkadaşı Sermet Bey gelir.Hikmet, Sermet Byinde onu aynı hoş görüşü ile karşılayacağını düşünür.

Hüsammetin Bey: “Bu yaştan sonra ,ahşap bir evde cemiyete ters düşen bir meşgalemiz var Sermet.Buna tarih diyoruz ama, başka cereyanlara kapılıp gidiyoruz Hikmet,bizde bir başkalık olduğunu söylüyor:ben,bu başkalıktan şüpheyeye düşüyorum hakikaten.Neden şüpheyeye düşüyorum? Çünkü yaşımın icabı,salim düşünmeğe çalışıyorum:Ben mi şaşırdım,yoksa herkes birden garip bir cinnete doğru mu yol alıyor?”(s.73) Bu paragrafta Hüsamettin Bey meşgalesini tam olarak açıklar mahiyettedir. Tarih konusunda daha rahat çalışmak için karısından ayrılmıştır.

Hüsamettin bey kullandığı lisandan ötürü çevresindekiler onu anlamakta zorlanırlar.Arada bir tarih içerikli şürlar yazar.Sohbetleri esnasında Hikmet’in ortama hakim olmasından dolayı olaylara ikinci kişi olarak karışır. Hüsamettin “dinin kılıcı” anlamına gelmektedir. Albay,Hikmet’in düş ve gerçeğin birbirine karıştığı dünyasında gerçekliğinden kuşku duyulan kişidir. Hikmet’in kendini geliştirme sürecinde eğitici figür konumundadır, onun hocasıdır;güçlüdür,olgundur,bilgilidir.Onun maddesel yaşamda yeri yoktur: Albayı içimde taşıyorum.Siz gerçekten benim dışımda yoksunuz albayım,der. “Olmaz ,albayım,siz gerçek olamazsınız.Böyle bir emekli albay gerçek

olamaz.Böyle bir gecekondur olamaz. Albay zayıf bir sesle cevap verir.Hikmet:işte sesinizde zayıfladı albayım.Gittikçe Hikmet'in kafasının bir ürünü oluyorsunuz.”(s.351)

NURHAYAT HANIM:

Hikmet'in taşındığı evde yaşayan dul bir kadındır.Hidayet adında askerde olan bir oğlu vardır.Salim adında da okula giden bir oğlu daha vardır Nurhayat Hanım askerde olan oğlu için arada bir mektup yazdırmaya gelir.Oğlu, Hidayet'in yazdığı mektupları Hikmet'e okutur.Hüsamettin Bey ile Hikmet'in ev işlerine bakar. Salim ise okul ödevlerini Hikmet amcasına yaptırır.Nurhayat Hanımın romanda varlığı tam olarak hissedilmez.O'da Hüsamettin bey gibi hikmet'in hayalinde canlandığı bir kahramandır.Hikmet'in kendini soyutlayıp yaşamaya başladığı sembolik gecekondur ortamında birlikte yaşadığı insanlardandır.Dul kadın Nurhayat iyicel ise kutsal üçlemenin ,”Meryem”idir. Dul oluşu ,bozulmamış öz verili kişiliği ,isminin anlamındaki mistik renk,sacayağını n çözümünü kolaylaştırır.

BİLGE

Hikmet'in karısı Sevgi aracılığıyla tanıştığı bir kadındır .Romanda aklın sembolü olarak betimlenmiştir .Hikmet ona aşiktir,bu yüzden onu kimseyle tanıştırmak istemez .Hüsamettin Bey'le dahi Bilge'nin uzun ısrarları neticesinde tanışmıştır.Ancak Bilge Hikmet'in anladığı kadar bulmaz Hüsamettin Beyi. Hikmet Apokalipsin atlıları “kurtuluşumuzun bağlı olduğu nitelikler” diye niteler.Apokalipsin atlıları simgeselinde Hikmet'in bilinç akımı sergilenir. Hayat ,ölüm,kıtlık atlıları ,Sivas ekibi, Hamlet giysisi içinde ki ölüm simgesi Hikmet ve meyhane arkadaşları mahşer hipodromuna çıkarlar. Bunlar toplumdan dışlanan ,ona uyum sağlayamayan kişilerdir.Bilinç altına itilmiş,bastırılmış duyguları ve ezilmişlikleri şiddete dönmüştür. “Aslında biz herkesle birlikte kendimizi de cezalandırmak istiyoruz.”(174)

Apokalipsin atlılarının absurd öğelerle dolu bu gerçek dışı serüveni Bilge'nin araya girmesiyle kesilir.Düşün sınır tanımayan coşkulu betimlemeleri çoğu yerde,burada da görüldüğü ,gibi aklın Bilge aracılığıyla karşıt kutbu oluşturmasıyla dengelenir. Ters düştüğü toplumu cezalandırma düşü, Bilge'nin gerçekçi eleştirisiyle verilir: “Romantik oyunlardan vazgeçmek istemiyorsun.İyiler hep iyi ,kötüler hep kötü olsun istiyorsun.Hem ceza vermek,hem de kendine acındırmak istiyorsun. Tek başına cezalandırmak istiyorsun aslında,fakat saldırılardan korunmak için yanına zavallı yardımcılar arıyorsun.”(150)

Hikmet'ten kendisini de aralarına almalarını ister.Hikmet bunu kabul etmez. Onun katılması ile kontrolün ellerinden çıkacağını ve her şeye karışıp duracağından huzurlarının kaçacağını söyler. Üstelik sen kadınsın bizim aramızda barınamazsın.

Bilge direnir: Benim kadın olduğumu anlayamazlar ki ,saçlarımı toplar şapkanın altına saklarım.(148) Onu vazgeçirmek için,kendilerinin dünyanın en kötü giyinen insanları olduklarını söyler. Güçlü bir kahraman olduğu için Hikmet'e karşı koyar .Öteki arkadaşların olsaydı çoktan kabul ederlerdi. Üstelik ben sizi hiç yalnız bırakmam her oyunun sonunda ellerim acıymcaya kadar alkışlarım. Onların fikirlerinde değişiklik yapmak ister. İngilizce bilen ve kültürlü olan birisidir.

SEVGİ VESAİRE

Sevgi ,Süleyman Turgut Bey'in kızıydı .Babası yurt dışında kazandığı burs sayesinde Elektrik mühendisi olmuş birisidir.İlk okul muallimesi Leyla Nezihi hanımla evlenmiştir. Süleyman Turgut Bey evini kendi zevkine göre inşa etmiştir. Evin duvarlarının yüksek olması ısınma sorunu yaratıyordu. Sevgi'nin annesi sürekli üşüyordu . Sevgi de annesinden üşümeyi ,babasından da ciddiyeti almıştır.

Kış gecelerinde evlerine misafirlğe gelen Miralay Nazım beyin babasını tavlada yenmesi Sevgi'yi üzer. Sevgi bir gün M. Nazım Beyle tavla oynar.Nazım Bey ilk başlarda onu ciddiye almaz ve hafif alaya alır.Oyunu Sevgi kazanınca sevinir çünkü babasının intikamını aldığını düşünür. Romanın ilerleyen sayfalarında sevginin kılık kıyafetine dikkat etmediği anlaşılmaktadır. Babası evden ayrıldıktan sonra bir müddet annesiyle beraber yalnız yaşarlar.

Annesinin ölümünden sonra Nursel adında birisiyle birlikte kalmaya başlar. Burada hikmet ile tanışır.Kısa bir süre sonrada evlenirler.Sevgi sürekli bir düşünce halinde olduğundan Hikmet bulaşıkları yıkadığını ama onun bir kez olsun eline sağlık demediğini ve bu yüzden kırıldığını söyler. Aralarında geçen bir tartışma neticesinde ayrılırlar.

SELİM BEY

Süleyman Turgut Bey'in okul arkadaşıdır. Uzun bir aradan sonra arkadaşını ziyarete gider. Aslında Selim bey ,Süleyman Turgut'la okul sıralarında pek sıkı dost değillerdi. Selim bey onun şakadan anlamadığını söyler. Sevgilere gelmiştir,Süleyman Turgut'un evden ayrıldığını öğrenince onların böyle tek başlarına kalmalarına gönlü razı olmaz ve onlarla birlikte aynı evde yaşamaya başlar. Selim Bey ihtiyarladığını gençliğinde çok neşeli biri olduğunu söyler. Onların gelmesine çok sevinir.Hatta şöyle der: "ne iyi oldu da ,şu ihtiyar günlerimde ,birlikte sıkılacak iyi dostlara rastladım."(186)

Selim Bey ,Nazlı adında birisiyle evlendiğini, ancak bu kadın paraya düşkün olduğu için onu bıraktığını,daha sonra tekrar döner.Aralarında geçen bu vakayı unuturlar.Tekrar birlikte yaşamaya başlar hatta kısa bir süre sonrada yönetimi ele geçirdiğini söyler.Her şey eskisi gibi olmuştur.Selim Bey gece yarısına kadar tercüme yapar. Sevgi ,onu zevkle dinler.Annesi Leyla hanım da elinde bir roman üstünü battaniye ile örterek olduğu yerde oturarak zamanını geçirir.

Sevgi annesinin ölümünden sonra Selim Bey'den ayrılır.Selim Bey de kendini tercümelerine verir.

NURSEL HANIM

Genç yaşta kocasını kaybetmiş dul bir kadındır.Acılarla boğuşarak olgunlaştığını söyler. Üniversite öğrencisiyle aynı odayı paylaşan felsefeciyle bir süre yaşar. Ancak O parasız kaldığında, onun akademili resim fırçalarını satar.Onunla geçirdiği bir tartışma neticesinde, dayak yer ve ayrılırlar.bu felsefeciye göre Nursel Hanım sahte yobazları kandırmak için yılda iki kez siyahlar giyinip bir fahişe gibi sokaklarda gezermiş.

Bir gün kocasının mezarında ki mumu yakmaya gider. Orada genç bir kızın bir mezar başında ağladığını fark eder. Ona yaklaşıp,konuşmaya başlar. Bu genç kız Sevgidir.Sevgi çocukluğundan kalma bir alışkanlıkla yabancıya cevap vermez. Nursel Hanım ona kartını verir ve konuşmak istediği zaman gelebileceğini söyler.

Sevgi en sonunda gider. Bu genç sayılabilecek kadının evinin ortasında bulunan masanın üzerinde pek çok kağıt ve kitabın varlığını fark eder. Nursel Hanım tercüme işiyle uğraştığını,kaynak bulmakta zorlandığını söyler. Ayrıca eski belgelerin dilinin ağır olduğunu söyler.

NACİYE HANIM

Hikmet'in evinde kaldığı kadındır. Ölmüş dayısının karısıdır. Hikmet onun evinde kalmaktadır. Naciye Hanım onların evini pansiyona çevirdiğini söyler.Onların artık derdine katlanamamaktadır.Kızı Asuman'ın babası hakkında ki görüşlerini Hikmet yadırgar. Onun içi ile dışının birbirine uymadığını söyler. Hikmet evden gizlice kaçıp sokak köşesinde öleceğini ve böylece onlardan intikam almış olacak. Kamil Bey için kim bilir nerede sızmıştır.,der.

Her gün onların çamaşırlarını yıkamaktan ve evi düzenlemekten bıkmıştır. Kızı, Asuman ise bu fakir hayata daha fazla katlanamayacağını ve komşularının kızı Nezahat gibi kendini sokaklarda satacağını söylemesi ve annesinin onu ikaz etmesi neticesinde susar.Kamil Bey ;"küçük yüzlü esmer bir adam,karanlık dudaklar ve egzamalı eller"(18)şeklinde tasvir edilir.Kamil bey elinde berber çantası ile dolaşmaktadır. Bu çantanın içinde elbiselerini taşımaktadır.Hikmet onun hakkında çıkarılan dedikodulardan rahatsızlık duyar.

DİPNOTLAR

- (1) Oğuz Atay ,Günlük,Milliyet 26.01.1984
- (2) Cevat Çapan,Sanat Olayı,Temmuz,1984
- (3) A.g.y
- (4) Aykut Tankuter,Sanat Olayı,Temmuz,1984
- (5) TRT-Televizyonu-Oğuz Atay'ı Anma Programı13.12,1978
- (6) Oğuz Atay,Tutunamayanlar,İstanbul,1984,312
- (7) A.g.y.313
- (8) A.g.y.358
- (9) A.g.y.387
- (10) A.g.y.Önsöz
- (11) Yakub Kadri Karaosmanoğlu,Yaban,İstanbul,1968,31
- (12) Oluşum Romanı: Bir insanın kişiliğinin oluşmasını,iç dünyasında ve somut yaşantısındaki gelişmeleri sergileyerek anlatanroman türü.İnsanın oluşumu,roman kahramanının gençliğinden başlayarak ,yanılgı ve doğruyubulma aşamalarını ve karşıt yaşam ilkelerinin diyalektik etkileşiminden doğan yaşam kesitlerini içeirir;kahramanın,romanın yazıldığı çağın ölçütlerine uygun olarak biçimlenmesiyle son bulur.Genel olarak “duygu-akıl-sentez”,veya “tinsel değerler –doğa-sentez” veya “birey-toplum-sentez” olmak üzere üç basamaktan oluşur.Özellikle Alman edebiyatında çok kullanılmış olan bu roman türü GOETHE'nin “WilhelmMeister'in eğitim yılları ” (1785/86)adlı yapıtıyla doruk noktasına ulaşmıştır.
- (13) Pikaresk roman :Toplumdışı özelliklere sahip olan roman figürünün,yerleşik düzenle karşıtlık oluşturacak biçimde yaşanan serüvenlerini anlatan roman türü. Bu türün en ünlü örneği “Don Kişot”tur.Günter Grass'ın “Teneke Trampeti” de pikareskroman örneğidir.
- (14) Bkz.Gürsel Aytaç.Sanat Rehberi,Haziran 1984
- (15) Kontrapunkt ilkesi:Çok sesli müzikte bas sesinin karşıtlığını vurgulayan bu terim,edebiyatta ana özelliği karşıtlıkların sergilenmesine dayalı kompozisyonlar için kullanılır.
- (16) Polihistorik roman:Avusturyalı yazar Herman Broch'un yeni romanı tanımlamak için kullandığıterimdir.Çağdaş yazarın içinde yaşadığı çağı sergilerken,tarihsel gerçeğin özüne inerek çağa egemen anonim güçlerin bileşkesini yapıtında yansıtmaları diye tanımlanabilir.Teknoloji çağının romanın da bilimsel bir boyuta sahip olmasını öne sürenBroch'un polihistorik romanı ,aydın-eleştirel bir anlatım tutumu içerir.Bilmsel incelemelerin ve

felsefenin yer aldığı yer yer deneme görünümünde heterojen bir yapısı vardır.

- (17) Bkz.Gürsel Aytaç ,Çağdaş Alman Edebiyatı,Ankara,1984
- (18) Günlük,1.5.1976 Milliyet 31.1.1984
- (19) Günlük,30.1.1976 Milliyet ,30.1.1984
- (20) A.g.y.

KAYNAKÇALAR

- 1) Ecevit, Yıldız.Oğuz Atay'da Aydın Olgusu,1.baskı,Ara yayıncılık 1989,İstanbul.
- 2) Lekesiz, Ömer.Yeni Türk Edebiyatında Öykü,1.baskı,kaknüs yayınları,İstanbul.
- 3) Kabaklı, Ahmet ,Türk Edebiyatı Ansiklopedisi,cilt.5,Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları 4.baskı,İstanbul

KISATALTMALAR

Bkz. Bakınız.

a.g.y. alıntı gerçekleştirilen yayın